

Een nieuw Amerikaans stadsgras in België: *Muhlenbergia mexicana*

Filip VERLOOVE^{1*} en Ivan HOSTE¹

¹ Nationale Plantentuin van België, Domein van Bouchout, B-1860 Meise, Belgium

* [filip.verloove@br.fgov.be]

Abstract. – A new American urban grass species in Belgium: *Muhlenbergia mexicana*. *Muhlenbergia mexicana* (L.) Trin., native in North America, has been repeatedly recorded from urban habitats in Belgium since 2005. A short description and an illustration are given, and the main diagnostic features are discussed. An unintentional introduction through plant nurseries is suggested, but this still needs confirmation.

Résumé. – Une nouvelle graminée américaine dans les milieux urbains en Belgique: *Muhlenbergia mexicana*. Depuis 2005 *Muhlenbergia mexicana* (L.) Trin., d'origine nord-américaine, fut trouvé à plusieurs reprises sur des sites urbains en Belgique. La plante est ici brièvement décrite et illustrée, et les caractères diagnostiques discutés. Une introduction involontaire en passant par des pépinières est suggérée, mais cette hypothèse demande confirmation.

Stadsgrassen

Enkele jaren geleden rapporteerden we omtrent twee nieuwe stadsgrassen in België, nl. *Bromus madritensis* en *Polyopogon viridis* (Verloove 2006a). Ondertussen is minstens deze laatste volkomen ingeburgerd geraakt in diverse steden en in tuincentra. Bovendien doken hier en daar ook nog andere stadsgrassen op. Een daarvan is een eerder onopvallende soort van banale milieus, die daarvoor mogelijk tot nog toe grotendeels over het

hoofd is gezien: *Muhlenbergia mexicana* (L.) Trin. (syn.: *Agrostis mexicana* L.). Sinds 2005 is *M. mexicana* op de volgende plaatsen waargenomen:

- Boom, parking Kerkhofstraat (IFBL D4.16.11), in aanplanting op aangevoerde kleiig-zandige grond, één exemplaar (leg. N. Wysmantel), 05.08.2005, *F. Verloove* 6249 (priv. herb. FV);
- Antwerpen, stadspark (IFBL C4.26.42), bodem vijver (één ex.), meerdere ex. langs straatkant, 23.09.2006, *N. Wysmantel* s.n. (BR);
- Antwerpen, stadspark, vluchtheuvel Rubenslei aan het kruispunt met de Van Eycklei (IFBL C4.26.41), tussen straatstenen, 27.09.2006, *D. De Beer* 1192 (priv. herb. Dirk De Beer);
- Antwerpen, stadspark (IFBL C4.26.41 en 42), tussen straatstenen, drooggevalven stadsvijver,.... een tiental exemplaren, verspreid in de buurt, 01.10.2006, *F. Verloove* 6519 (priv. herb. FV);
- Antwerpen-Zuid, nabij nieuw gerechtsgebouw (IFBL C4.36.12), grondhopen, één forse pol, 28.10.2007, *F. Verloove* 6962 (priv. herb. FV);
- Dendermonde, stationsplein (IFBL D4.21.34), trottoirrand, enkele polletjes, 10.10.2008, *F. Verloove* 7423 (priv. herb. FV, dupl. BR, LG).

Herkenning

Muhlenbergia mexicana is een eerder onopvallend gras. De soort lijkt op het eerste zicht enigszins op *Agrostis* en werd ook oorspron-

kelijk binnen dat genus beschreven (*Agrostis mexicana*), maar in feite zijn de beide genera geenszins verwant: *Muhlenbergia* behoort tot de Cynodonteae, terwijl *Agrostis* tot de Poeae gerekend wordt. De beide genera onderscheiden zich als volgt:

Onderste kroonkafje (lemma) vliezig (textuur dunner dan bij de kelkkafjes), bovenaan afgeknot. Bovenste kroonkafje (palea) hoogstens $\frac{3}{4}$ zo lang als het onderste kroonkafje, soms afwezig. Kelkkafjes even lang als tot langer dan het onderste kroonkafje .....
 ..... *Agrostis*

Onderste kroonkafje (lemma) kruidachtig (minstens van dezelfde textuur als de kelkkafjes), bovenaan toegespitst. Bovenste kroonkafje (palea) nagenoeg even lang als het onderste kroonkafje. Onderste kelkkafje meestal iets korter dan het onderste kroonkafje ..... ***Muhlenbergia***

Muhlenbergia mexicana verschilt voorts van de inheemse of ingeburgerde *Agrostis*-soorten door de grijzige kleur van de bloeiwijze, de aanwezigheid van opvallende, vaak deels bovengrondse (!), geschubde rhizomen en de vooral ter hoogte van de knopen kort behaarde internodia (zie fig. 1).

Herkomst

Muhlenbergia mexicana is inheems in Noord-Amerika; in weerwil van de wetenschappelijke naam ontbreekt de soort overigens in Mexico. Ze werd tot voor kort nauwelijks buiten haar oorspronkelijk areaal gevonden (zie bv. Jansen 1951 en Conert 1998 voor enkele waarnemingen uit de jaren 1920 en 1930 in Duitsland en Nederland).

In de laatste decennia werd *Muhlenbergia mexicana* echter als een siergras in de horticu-
 cultuur geïntroduceerd in Europa (Walters *et al.* 1984), hoewel de soort nagenoeg geen sierwaarde heeft. Allicht werd ze in België (en Nederland) ook nooit als dusdanig aangeboden (Anoniem 2000). De plant kreeg vrij snel een kwalijke reputatie omdat ze erg gemakkelijk verwildert (Rücker 2006). Vermoedelijk komt ze in en rond tuincentra daarom tegenwoordig alleen nog als onkruid voor (zie bv. Hetzel 2006).

Figuur 1. *Muhlenbergia mexicana*: habitus van de plant en detailtekeningen van een aartje en een kort behaard internodium. (Herbariummateriaal BR 1144875; tekening S. Bellanger, BR)

Het opduiken van *Muhlenbergia mexicana* in diverse steden in Europa (o.a. in de buurt van Parijs en Bordeaux in Frankrijk en Bazel in Zwitserland; meded. resp. R. Portal, N. Wysmantel en A. Huber) houdt mogelijks hiermee verband. Hoste *et al.* (2009) wijzen erop dat tuincentra belangrijke en onderschatte tussenstations zijn voor de introductie en verspreiding van plantensoorten. Een ongewilde introductie van *Muhlenbergia mexicana* met plantgoed lijkt erg plausibel. Op de meeste van haar recente groeiplaatsen werd ze overigens in of naast plantsoenen genoteerd.

Veldbotanie en horticultuur

De status van *Muhlenbergia mexicana* in België en de wegen waarlangs de plant zich hier verspreidt, zijn niet duidelijk. De kans bestaat dat de soort minstens plaatselijk een onkruid is in plantenkwekerijen, maar tot nog toe is ze niet als dusdanig gekend (meded. Paul Mertens, december 2008). In België blijft ze nagenoeg steeds beperkt tot plantsoenen, waar ze meestal met herbiciden bestreden wordt. Op geen enkele van de hierboven vermelde locaties hield *Muhlenbergia mexicana* langer dan een jaar stand. Vermeldenswaard is dat de soort in de 19de eeuw in de Vesdervallei als voedergras gekweekt werd (en soms verwilderde) (Verloove 2006b).

Het 'plots' opduiken van *Muhlenbergia mexicana* in West-Europa situeert zich in de schemerzone tussen floristiek en horticultuur. In Duitsland gaat minstens een gedeelte van de waarnemingen van *Muhlenbergia mexicana* terug op de import van besmet plantgoed uit Nederland (Rücker 2006), terwijl de plant in Nederland zelf – op een eenmalige adventiefvondst uit 1937 na – bij de veldbotanici niet eens gekend is [nazicht collecties *Muhlenbergia* uit het Nationaal Herbarium (L) door de eerste auteur, januari 2009; zie ook Jansen 1951].

Op grond van de Belgische waarnemingen en van de ervaringen in Duitsland, durven we ervan uitgaan dat de soort eertlang ook in kwekerijen of tuincentra in België zal worden aangetroffen. Dit roept herinneringen op aan *Cardamine corymbosa*, een soort die door

veldfloristen pas enkele jaren geleden voor het eerst in de Lage Landen werd gesignaleerd (Hoste *et al.* 2008), maar die op dat moment in de kringen van siertelers al langer een kwalijke reputatie verworven had als lastig onkruid. Na de eerste vondsten van de soort in Belgische tuinen, bevestigde gericht onderzoek al spoedig dat *C. corymbosa* wijd verspreid aanwezig is in plantenkwekerijen én tuincentra. Mogelijk wordt de *missing link* in de verbreidingsmechanismen van *Muhlenbergia mexicana* binnenkort ook aangetroffen in kwekerijen of tuincentra. Hun rol in de onbewuste introductie en verbreiding van niet-inheemse soorten (zie o.a. Hoste *et al.* 2009) zou daarmee nogmaals worden onderstreept.

Dankwoord. – De auteurs danken Sven Bellanger (BR) voor de originele tekeningen en Wout Holverda (Leiden) voor het ontlenen van de Nederlandse collecties van *Muhlenbergia*.

Literatuur

- Anoniem** (2000) – Plantenvinder voor de Lage Landen, editie 2000/2001. Warnsfeld, Terra.
- Conert H.J.** (1998) – Poaceae. In Hegi G. (ed.), Illustrierte Flora von Mitteleuropa (3. Auflage). Band I, Teil 3. Berlin, Parey.
- Hetzel G.** (2006) – Die Neophyten Oberfrankens. Floristik, Standortcharakteristik, Vergesellschaftung, Verbreitung, Dynamik. Würzburg, Diplomarbeit, Bayerischen Julius-Maximilians-Universität.
- Hoste I., van Moorsel R. & Barendse R.** (2008) – Een nieuwkomer in de sierteeltbedrijven en tuinen: *Cardamine corymbosa* in Nederland en België. *Dumortiera* **93**: 15-24.
- Hoste I., Verloove F., Nagels C., Andriessen L. & Lambinon J.** (2009) – De adventievenflora van in België ingevoerde mediterrane containerplanten. *Dumortiera* **97**: 1-16.
- Jansen P.** (1951) – Flora Neerlandica, Deel 1, aflevering 2 (Gramineae). Amsterdam, KNBV.
- Rücker K.** (2006) – Vorsicht vor *Muhlenbergia mexicana*! *Gartenpraxis* **12**: 20-21.
- Verloove F.** (2006a) – Twee nieuwe stadsgrassen in België: *Bromus madritensis* en *Polypogon viridis*. *Dumortiera* **90**: 24-26.
- Verloove F.** (2006b) – Catalogue of neophytes in Belgium. *Scripta Botanica Belgica* **39**.
- Walters S.M., Brady A., Brickell C.D., Cullen J., Green P.S., Lewis J., Matthews V.A., Webb D.A., Yeo P.F. & Alexander J.C.M.** (eds.) (1984) – The European Garden Flora, vol. 2 (part II). Cambridge, Cambridge Univ. Press.